

Ég a ház!

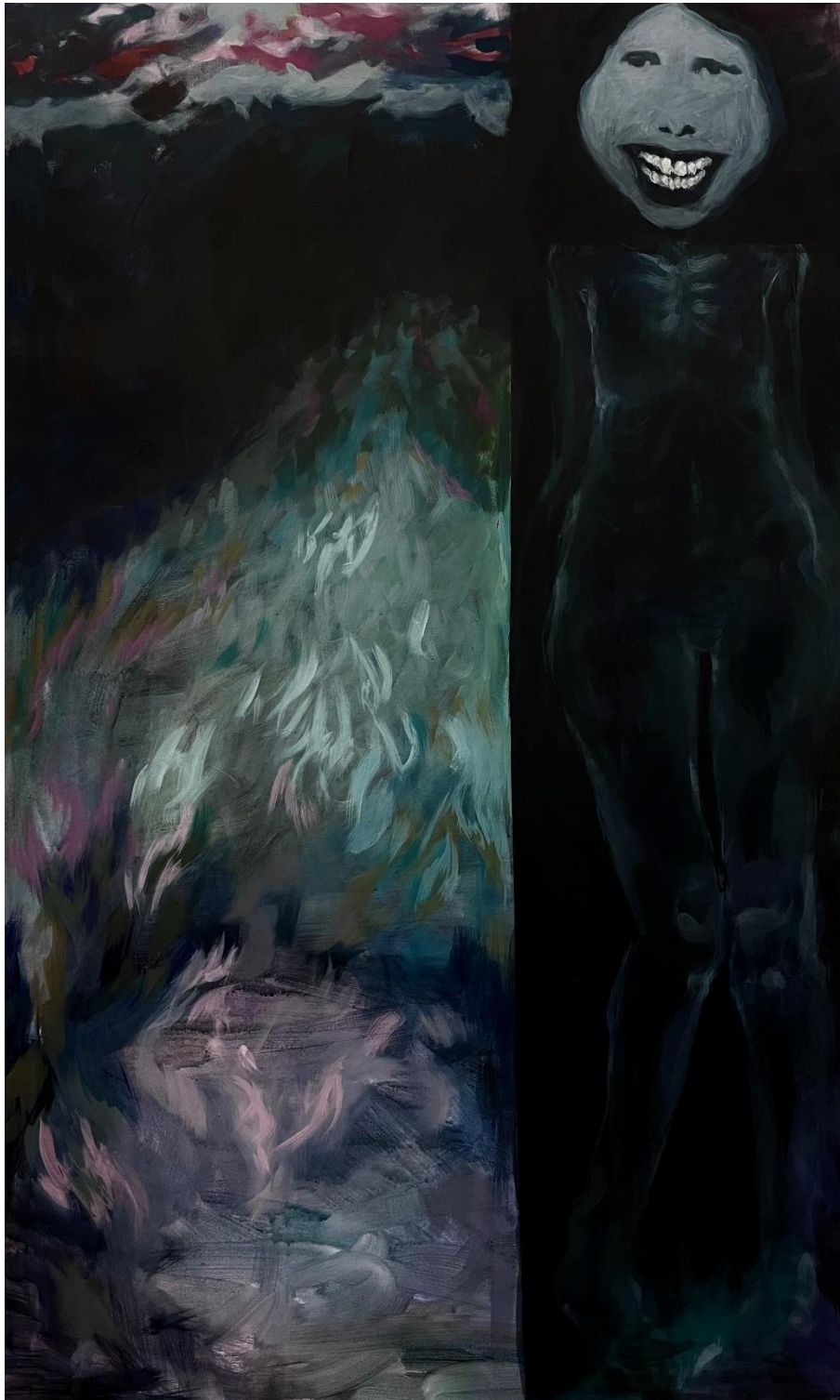
Ujhelyi Petra

Magyar Képzőművészeti Egyetem

Festő, IV. évfolyam

Szabó Attila DLA, egyetemi docens

A Jöjj és láss című munkám elsőszámú célja egy olyan kisugárzás megragadása volt, ami bizonytalanságot és szorongást vált ki a nézőből. A festményem 144 × 89 cm méretű akril technikával készült kép, ami két részre osztható: egy torz tájkép, és egy egészalakos karakter. Az alak mosolyog, bizalmadra pályázik, de ez nem teszi őt rokonszenvesebbé. Hív, megakarja mutatni az örök igazságot. Egy emberen túli igazságot, ami teret és időt is túlszárnyal.

Gyere! Nézd velem, ahogy minden elpusztul... Olyan gyönyörű. Csak nézzük és ne csináljunk semmit, hiszen már úgyis mindegy. Meg amúgy is, minden rendben van!

Amikor gyerek voltam, mindig azzal nyugtattam saját magam, hogy a felnőttek tudják mit csinálnak. Azt gondoltam, hogy van egy titkos tudás, amit csak egy bizonyos kor után szerezhetsz meg az ember, amitől mindenki biztos a dolgában és mindig tudja, hova megy. Fájdalmas volt szép lassan rájönni, hogy nincs ilyen. A leghatalmasabbnak tűnő emberek is pont ugyanolyanok, mint én. A nagyhatalmú vezetők is csak a sötétben tapogatóznak, nincs egy kijárt ösvény, egy megtapasztalt, jól ismert koreográfia, ami garantálja, hogy minden a helyén legyen, ami egy végső, közös célt nyújt. Mindenki bíz a valakiben. Ő tudja mit kell csinálni, hogy minden rendben legyen és ha baj lesz, ő majd megoldja, és akkor megint mindenkinek jó lesz. Tehát valamilyen formában a gyermeki hitem túlélte és nem vesztettem el teljesen, igaz már nem hiszek a titkos tudásban. Ez a hit mára inkább egy hamis remény alakját vette föl, aminek dédelgetésével elfordulok és becsukom a szemem. Hiszen amiről nem tudok az nem fáj, amit nem látok az nem létezik. A festményemmel ezt az elfordulást tagadom meg. Azt akarom, hogy lásd és ne tudd levenni róla a szemed. Az ember képes lenne addig csukva tartani a szemét, ameddig lyukakra nem égetik a szemhéját a saját házával táplálkozó lángok. Annyira rettegünk a baj gondolatától, hogy inkább vele pusztulunk, minthogy beismerjük: Ég a ház.

Az alak a képen nem fordul el. Megtudta az univerzális igazságot, elfogadta, hogy minden fájdalom táplálkozik a testéből és elemésztje azt. Így ez az alak nem ember többé, csak emberszerű. Ez a tudás mosolyog vissza ránk a képről. Ez a tudás egyszerre elborzasztó és megnyugtató. Kifelé néz a vászonból, figyel, ahogy minden ismét megtörténik és a világ megállíthatatlanul halad önmaga pusztulása felé, hogy romjaiból újjáépüljön és a körforgás folytatódjon. Mellette a pusztulás utáni csend, átmeneti nyugalom és béke. Egy tájkép a jövőből. A kép felosztásával és az alak egyértelmű elhatárolásával ezt a poszthumán jövőképet szeretném hangsúlyozni, karanténba rakom, nem része a környezetének, nem tud interakcióba lépni vele. Ez a jövőkép nem az emberiség, hanem a jelenlegi emberfogalmunk végét mutatja.¹

Míg a kép absztrahált fele egy teret ábrázol, az alak inkább egy röntgenfelvételre emlékeztet. A két stílust tudatosan feszítettem egymásnak. A tájkép egy anyagi dimenziót szimbolizál, míg a testnél nem a látványon van a hangsúly, hanem egy érzet és gondolat közvetítése. Nem áll talajon, nem érezhető a súlya. Testtartása élettelen érzetet kelt. Az emberi test az anyagi világhoz kötődik, így az múlandó. Elfoglalja végleges sírhelyét és az ürességbe vesz. Mégis jelképesen megtartja emberi formáját. Elszigetelésével tehetetlenné és mozdulatlaná teszem, elhelyezkedésén látszik a diszkomfort, a ketrec falai szinte összenyomják. Tehetetlenségében a

¹ Hayles 1999, 286

megfigyelő szerepébe kényszerül. Ez az alak az idő, ami megfigyel, de nem lép közbe. A jelen disztópiájába invitál. Nem akar elriasztani, mosolyog rád, még a naplemente utolsó sugarait is megmutatja a felhők lilára festett alján. Női teste elveszik az őt körülölelő űrben, a végtelen időben. A körvonalak nem folytonosak, végtagjai beleolvadnak a sötétségbe. Abba a sötétségbe, amibe a mellette látható ösvény vezet, az elkerülhetetlen beteljesülésbe. A *Jöjj és láss* felhívás egy keringőre.

Az alakábrázolásnál az *uncanny valley* ('rejtélyes völgy') effektust használtam. Ez egy pszichológiai jelenség, amelyet egy tárgy emberi hasonlóságának mértéke vált ki. Ez gyakran megfigyelhető a robotoknál, amelyek emberre hasonlítanak, de nem emberiek. Amíg a robotok nem próbálnak emberi külsőt felvenni, addig az emberekből empátiát váltanak ki. Ám amint elkezdenek emberre hasonlítani, de nem lesznek teljesen emberiek, ez az empátia erős ellenérzéssé válik. Viszont, ha ez az emberi hasonlóság tovább emelkedik és szinte teljesen emberivé válik az ellenérzés ismét empátiává alakul.²

Itt szeretnék kitérni az ember szerepére mindebben. Fontosnak tartottam, hogy a karakter emberi testet kapjon. Úgy gondoltam női testbe bújtatása ideális, ettől tehetetlenebbnek, gyöngébbnek és eltaposhatóbbnak tűnik. A testalkata egy ideált képvisel, amivel egy újabb kontrasztot állítottam fel, ebben az esetben az ideális női test és a horrorisztikus, elborzasztó arc kontrasztját.

Jelen tudásunk szerint az ember az egyetlen, amely képes felfogni a lét súlyát, ám ténylegesen nem tudja megérteni a lét jelentését. Elszenvedője a saját intelligenciájának és az univerzum ember által érinthetetlen körforgásának. Megkapta a tudás ajándékát, a változtatás jutalmát viszont már nem nyerte el. Ez egy olyan információ, amivel nem tud mit kezdeni. Ott van a tudata hátuljában. Retteg a haláltól és az örökkévalótól. Művészettel próbálja könnyíteni mindennapjait. Kidíszíti otthonát, kicicomázza épületeit. Eltereli figyelmét a lét gondolatától, de menekülni nem tud előle. Mosolyog mintha nem létezne az ismeretlen és a halál. Munkát vállal és vallásokban keresi mentsvárát, hogy értelmet kerítsen az értelmetlennek.

Folyamatban lévő kutatásom során továbbra is a leírt témában dolgozom és a jelenleg készülő festményem is ezzel foglalkozik. Mivel munkáim mindegyike egy-egy nehezen verbalizálható érzetet közvetít, dolgozatomban a hangulat tolmácsolására tettem kísérletet.

² Technological Animism: The Uncanny Personhood of Humanoid Machines, Kathleen Richardson, 8-9 old.